

wicz) oraz funkcjonowania Akademii Młodzieżowej jako przykładu systemu integralnego wychowania (W. Czakon).

Recenzowany tom kończą artykuły poświęcone analizie działalności sekt (P. T. Nowakowski) i recepcji nowych treści religijnych w świadomości polskiego społeczeństwa (A. Białowąs). Cała publikacja wpisuje się w nurt badań nad wychowaniem chrześcijańskim, ze szczególnym ukierunkowaniem na konieczność interdyscyplinarnego ujmowania problematyki. Pomimo wielości Autorów styl publikacji jest jasny, a przekazywane treści są zrozumiałe dla czytelnika. Na uwagę zasługuje umieszczona w poszczególnych artykułach bogata bibliografia z zakresu pedagogiki katolickiej, analizowanej w odniesieniu do różnych dyscyplin naukowych. Bez wątpienia publikacja zainteresuje zarówno teoretyków i praktyków wychowania (nie tylko chrześcijańskiego), jak i studentów kierunków pedagogicznych, filozoficznych i teologicznych.

Niewątpliwie aktualność, różnorodność i bogactwo podjętych zagadnień w recenzowanej publikacji, jak też wskazanie potrzeby kontynuowania i rozwijania kolejnych obszarów badań i opracowań naukowych, świadczą o merytorycznej i naukowej wartości książki, w której można odnaleźć złożoność problemów procesu wychowania wyjaśnianych w duchu tradycji chrześcijańskiej. O wartości naukowej i randze recenzowanej pracy świadczy to, że jest ona syntezą i analizą tego, co przeszłe, w znaczeniu fundamentalnym. Na tej podstawie analizuje się również to, co jest obecnie, oraz uwzględnia się to, w jakim kierunku powinno zmierzać wychowanie chrześcijańskie, z założeniem dynamiki przemian społeczno-kulturowych, ekonomiczno-politycznych i cywilizacyjnych. Specyfiką i zarazem wartością recenzowanej publikacji, jest fakt, że wśród jej Autorów są pracownicy naukowcy z różnych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą, jak też osoby, którym bliskie jest wychowanie chrześcijańskie.

*Dorota Bis*

Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej KUL

Cynthia J. Kellet Bidoli, Elana Ochse (red.), *English in International Deaf Communication*, Bern: Peter Lang 2008, ss. 444.

Zmiany polityczne i społeczne ostatnich lat, a zwłaszcza umiędzynarodowienie edukacji i powszechne migracje sprawiły, że język angielski w coraz większym stopniu staje się współcześnie podstawowym narzędziem porozumiewania się zarówno na poziomie naukowych dyskursów, jak i codziennej ludzkiej komunikacji. Prawdło-

wość ta dotyczy także grupy osób z uszkodzonym słuchem. W Polsce i w innych krajach uczą się oni języka angielskiego jako obcego, aby móc następnie wykorzystywać go w nauce, pracy zawodowej czy też codziennej komunikacji. Praktyce towarzyszy na tym polu także aktywność teoretyków: w ostatnich latach zwiększyła się ona zwłaszcza wśród naukowców badających uwarunkowania i metody recepcji języków obcych przez osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami.

Omawiana publikacja to efekt współpracy surdopedagogów i językoznawców z kilku krajów europejskich. Jej celem jest przedstawienie wyników badań nad uwarunkowaniami używania języka angielskiego przez osoby niesłyszące w szeroko rozumianym kontekście międzykulturowym i wielojęzycznym.

Książka składa się z trzech części: wstępnej, w której omówione są podstawowe uwarunkowania komunikacji osób głuchych, oraz dwóch części metodologicznych: pierwsza z nich omawia zagadnienie nauczania niesłyszących języka angielskiego przy użyciu języków migowych, druga natomiast porusza problem tłumaczeń dla osób niesłyszących i zastosowania w nauczaniu języków narodowych.

W części wstępnej zamieszczono trzy rozdziały. Rozważania w nich zamieszczone dotyczą kluczowych dla osób niesłyszących, a tym samym i dla surdopedagogów zagadnień związanych z współcześnie opracowanymi neurofizjologicznymi podstawami rozwoju języka u osób niesłyszących (B. Woll, S. Sharma) oraz problemów terminologicznych używania pojęć takich, jak: *język ojczysty*, *drugi język*, *wychowanie dwujęzyczne* czy *społeczność osób niesłyszących (Deaf Community)*, które ukazane są w kontekście zarówno europejskim (T. Skutnabb), jak i światowym (D. Coakley). Rozdziały pierwszej części metodologicznej są streszczeniem badań nad motywacją osób niesłyszących do uczenia się języka obcego, która w większości nie jest motywacją utylitarną (lepszą pracą, wyższe zarobki), ale ma charakter motywacji wewnętrznej, wynikającej z chęci poznania narzędzi umożliwiających pełniejszy kontakt z innymi i poznanie światowego dorobku naukowego i kulturowego. Autorzy zwracają także uwagę na dodatkowe korzyści płynące z uczenia się języka obcego przez osoby niesłyszące, np. ćwiczenie skutecznych strategii uczenia się kontekstualnego (F. Dotter) czy budowanie pełniejszego obrazu samego siebie w wielokulturowej społeczności (E. Ochse), a także wskazują konkretne skuteczne rozwiązania dydaktyczne: stosowanie podejścia gramatycznego, a nie komunikacyjnego (J. Fleming), wykorzystanie technologii komputerowych i informacyjnych (M. Hilzensauer, A. Skant, B. Van Den Bogaerde), nauczanie z wykorzystaniem Międzynarodowego Języka Migowego (ISL) oraz wykorzystanie pisma w nauczaniu (K. Svartholm).

W drugiej części metodologicznej zarysowano krótko historię edukacji niesłyszących, stan współczesnych badań, a także przyszłe wyzwania związane z koniecznością używania języka angielskiego przez osoby niesłyszące w ich społeczności, ale także w trakcie edukacji, podróży czy wspólnej pracy z osobami słyszącym (M. Nar-

di). Podstawową trudnością postrzeganą przez autorów jest edukacja nie tylko osób niesłyszących w zakresie znajomości języka angielskiego, ale także słyszących i niesłyszących tłumaczy, którzy mogliby używać języków migowych oraz języka angielskiego (T. Haesenne, D. Huvelle, P. Kerres, L. Leroise). Autorzy mają świadomość, że wiele kwestii pozostaje w tym zakresie nie rozwiązanych, ale proponują także sprawdzone przez siebie metody: model tłumaczenia między dwoma językami, z których żaden nie jest językiem ojczystym tłumacza (S. Scholl), uwzględnianie perspektywy międzykulturowości w tłumaczeniach (C. Kellett Eugeni, L. Leroise) oraz tłumaczenie dla i wykorzystanie w tłumaczeniach mediów elektronicznych (L. Allsop, J. Kyle, C.K. Bidoli, C. Kellett Eugeni).

Recenzowana publikacja jest pierwszą tak kompleksowo omawiającą zagadnienie roli języka angielskiego w edukacji osób niesłyszących, a także ich funkcjonowaniu w dorosłym życiu. Zawiera cenne uwagi metodyczne, osadzone w różnorodnych koncepcjach surdopedagogicznych, pozwala spojrzeć na to specyficzne pole badawcze surdopedagogiki także z punktu widzenia lingwistyki oraz pedagogiki międzykulturowej. Uczy otwartości na różnorodność poglądów i motywuje do współpracy międzydyscyplinarnej i międzynarodowej, przekonując, że współcześnie jedynie przyjęcie takiej otwartej perspektywy badawczej daje szansę na wymianę doświadczeń i koncepcji, a w efekcie znalezienie skutecznych sposobów pracy pedagogicznej, która będzie mogła odbywać się w różnych krajach i służyć różnym grupom osób niesłyszących.

*Ewa Domagała-Zyśk*  
Katedra Pedagogiki Specjalnej KUL

Czesław Stanisław Bartnik, *Pamiętnik duchowy z lat 1950-1958*, Lublin: Wyd. Standruk 2006, ss. 288, Aneks, Indeks osób.

*Pamiętnik* przeczytałem w ciągu kilku dni, niemal jednym tchem. Jest to książka, którą z wielu powodów czyta się od razu od początku do końca. Przede wszystkim przemawia szczerością wyznań, prawdą przedstawianej rzeczywistości. Autor życie tamtych lat ukazuje takie, jakie ono wtedy było. Robi to bez zbędnych słów. Jego język jest rzeczowy, oszczędny, ale żywy, a nawet barwny. *Pamiętnik* stał mi się bliski również dlatego, że znalazłem w nim, jakby w lustrze, odbicie dziejów własnego życia duchowego.